

EPPAMBÜLTENİ

İstanbul Aydın Üniversitesi

EPPAM

Yıl 5, Sayı 3, Yaz 2020

ENERJİ FAKİRLİĞİ COST AKSİYONU

Avrupa Birliği CA16232-Avrupa Enerji Fakirliği: Ortak Tasarım ve Bilgide Yenilikçi Ajanda COST Projesi'ne Türkiye'den dahil olan EPPAM, Enerji Fakirliği Ansiklopedisi çalışması olan EP-pedia içinde "İyi Örnekler" maddesinin hazırlanması hususunda katkıda bulunmaktadır.

Katman, F., "Good Practices", EP-pedia, CA-16232-European Energy Poverty Agenda Co-Creation and Knowledge Innovation

CITIZEN SCIENCE COST AKSİYONU

Türkiye'den EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın araştırmacı olarak yer aldığı Avrupa Birliği destekli CA15212-Citizen Science COST Aksiyonu uluslararası webinarı Eylül 2020'de düzenlenmiştir.

KATILIMCI DEMOKRASİ COST AKSİYONU

Türkiye'den EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın araştırmacı olarak yer aldığı Avrupa Birliği destekli katılımçı demokrasi projesi dahilinde konuyla ilgili Dr. Katman'ın araştırmaları proje web sayfasında yayınlanmıştır.

CA17135-Constitution Making and Deliberative Democracy Working Group 2: Minority Groups and Deliberative Democracy Workşng Group 3: e-Deliberative Democracy

SOSYAL İNOVASYON COST AKSİYONU

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın araştırmacı olarak yer aldığı CA18236-Multi-Disciplinary Innovation for Social Change (SHIINE) COST Projesi uluslararası webinarı network etkinliği olarak "Sosyal İnovasyon ve yüksek öğretim kurumlarının politika laboratuvarları" başlığıyla 1-3 Eylül 2020'deki 12. Uluslararası Sosyal İnovasyon Araştırma Konferansı 2020 çerçevesinde düzenlenmiştir.

ADALET360 COST AKSİYONU

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın Türkiye Temsilcisi (MC) olarak yer aldığı "Adalet360" projesinin ülke araştırması yapılmaktadır.

CA18228-Global Atrocity Justice Constellations, COST Projesi, Türkiye Temsilcisi (MC).

İçindekiler

Enerji Fakirliği COST Aksiyonu	1
Citizen Science COST Aksiyonu	1
Katılımcı Demokrasi COST Aksiyonu	1
Sosyal İnovasyon COST Aksiyonu	1
Adalet360 COST Aksiyonu	1
Dirençlilik Kongresi	2
III. Sığınak Çalıştayı	2
III. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Konferansı Bildiri Kitabı	2
EPPAM Basın	3
Akdeniz Stratejisi ve Fransa	4

II. ULUSLARARASI AFET&DİRENÇLİLİK KONGRESİ

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın Düzenleme ve İcra Kurulu Üyesi ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler alan editörü olarak yer aldığı II. Uluslararası Afet ve Dirençlilik Kongresi yurtiçi ve yurtdışından konuşmacıların katılımıyla online olarak 13-15 Ekim 2020 tarihinde düzenlenecektir.

III. SİĞINAK ÇALIŞTAYI

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın Danışman olarak yer aldığı İçişleri Bakanlığı AFAD tarafından Ulusal Sığınak Politikası Projesi kapsamında Ekim 2020'de III. Sığınak Çalıştayı COVID-19 salgını nedeniyle online olarak düzenlenecektir.

III. ULUSLARARASI TERÖRİZM VE GÜVENLİK KONFERANSI BİLDİRİ KİTABI

EPPAM Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman'ın "İŞİD" başlıklı bildirisinin yer aldığı Beykent Üniversitesi tarafından 3.sü düzenlenen Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Konferansı Bildiri Kitabı yayınlandı.

Katman, F. (2020), "ISIS", III. Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Konferansı, Beykent Üniversitesi, 13 Aralık 2020, <https://ddee3-0-ctp.trendmicro.com:443/wis/clicktime/v1/query?url=http%3a%2f%2fear.siv.beykent.edu.tr%3a8080%2fxmlui%2fbitstream%2fhandle%2f20.500.12662%2f1415%2fIII.%2520Uluslararası%25c4%25b1%2520Tero%25cc%2588rizm%2520ve%2520Gu%25cc%2588venlik%2520Konferans%25c4%25b1%2520Bildiri%2520Kitap%25cc%25a7%25c4%25b1g%25cc%2586%25c4%25b1.pdf%3fsequence%3d3%26isAllowed%3dy&umid=01A53281-AAE0-9C05-AB39-9402A47EDDE7&auth=58f52d78abb971e22547b012230df397a7488877-0692d410aa830ec8d737cf08c9248262804a063e>

KÜRESEL SİBER GÜVENLİK STRATEJİSİ KİTABI

Katman, F. (2020), "Cyber Security in Iran", The Routledge Companion to Global Cyber-Security Strategy, Taylo & Francis, <https://www.routledge.com/Routledge-Companion-to-Global-Cyber-Security-Strategy/Romaniuk-Manjikian/p/book/9780367024239>

EPPAM BASIN

EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 24 TV - 15:00 MODEATÖR- 1 TEMMUZ 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 A HABER- 23:00 HABER - 6 TEMMUZ 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 HABERGLOBAL- 12:00 HABER - 21 AĞUSTOS 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 EKOTÜRK- 18:30 HABER - 21 AĞUSTOS 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 NTV- 21:00 HABER - 21 AĞUSTOS 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 NTV- 14:00 HABER - 25 AĞUSTOS 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 TVNET- 14:00 HABER - 27 AĞUSTOS 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜYESİ FİLİZ KATMAN
 TRT WORLD- 21:00 NEWS- 28 AĞUSTOS 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 NTV- 21:00 HABER - 31 AĞUSTOS 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 A PARA - 19:00 HABER - 28 EYLÜL 2020
 EPPAM MÜDÜRÜ DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ KATMAN
 HABERGLOBAL - 12:00 HABER – 23 EYLÜL 2020

07 NISAN '15

ENERJİ ÇALIŞTAYI

26 Ocak 2015, İSTANBUL

Sonuç Raporu

AKDENİZ STRATEJİSİ VE FRANSA*

Dr. Öğr. Üyesi Filiz Katman
Müdür, Enerji Politikaları ve Piyasaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (EPPAM), İstanbul Aydın Üniversitesi,
filizkatman@aydin.edu.tr

'Coğrafya, ekonomi ve demografi gibi faktörlerin ülke politikası, özellikle dış politikası üzerindeki etkilerinin incelenmesi' olarak tanımlanan jeopolitik, 'geo' ve 'politik' kelimelerinden oluşup ilk kez İsveçli siyaset bilimci Rudolph Kjellen (1864-1922) tarafından "Bir Hayat Şekli Olarak Devlet" (1916) adlı eserinde devletin beş aktif unsurundan biri olarak kavramsallaştırılmıştır. Kjellen, Almanca 'lebensraum' yani yaşam alanı fikrinin sahibi, 1897-Siyasi Coğrafya; 1903-Siyasi Coğrafya veya Devletler, Ulaştırma ve Savaş Coğrafyası eserleri ile çağdaş jeopolitiği başlatan Alman coğrafyacı ve antropolog Friedrich Ratzel (1844-1904)'in etkisinde kalmıştır. Coğrafyanın önemine Antik Yunan döneminden itibaren çeşitli düşünürler tarafından dikkat çekildiğini vurgulamak ve İbn-i Haldun (1332-1406)'un "Mukaddime" (1377) adlı eserinde fiziki coğrafya ve tarih arasındaki ilişkiyi vurgulamasıyla öne çıktığını göz önünde tutmak gerekir (1).

Jeopolitik teoriler açısından İkinci Dünya Savaşı'nın kırılma noktası oluşturduğu tarihsel süreçte farklı teorisyenler devletin güçlenmesinde ya kara,

ya deniz ya da hava gücünü öncelemişlerdir. Bunlardan deniz gücüne önem atfeden ise Amerikan deniz subayı Alfred Thayer Mahan (1840-1914) olmuştur. Mahan, "Tarih Üzerinde Deniz Gücünün Etkisi" (1890) (2) ve "Deniz Gücünün Fransız Devrimi ve İmparatorluk Üzerindeki Etkisi" (1892) eserlerinde tarih boyunca devletler için deniz gücünün önemini vakalar üzerinden açıklamıştır. Mahan, deniz gücü olabilmenin altı temel prensibi olduğunu vurgulamıştır. Bunlar coğrafi konum, fiziki rahatlık, ülkenin toprak boyutu, nüfusun büyüklüğü, milli karakter, siyasi liderlik ve politikaları olarak sıralanmaktadır. O dönemki Rusya'yı kara gücü, İngiltere'yi ise deniz gücü olarak belirten Mahan, ticareti artırmak ve güvenliği kuvvetlendirmek için Panama Kanalı ile okyanusları birleştirmeyi ilk öneren kişi olarak ifade edilir.

Denizlere hakimiyet teorisi olarak adlandırılacak olan bu teoride ifade edilen deniz hakimiyetinin dünya siyasetinde oynadığı rol, tarih boyunca gerek ticaret yollarının kontrolü, gerek enerji transit hatları, gerekse de her tür kaçakçılıkta denizlerin önemi arttıkça güçlenmiştir. Dünyanın düğüm noktaları olarak ifade edilen denizler arasındaki geçiş noktaları, bir anlamda bu güzergahların geçtiği yerler olması nedeniyle stratejik olarak nitelendirilmektedir.

Bu açıdan bakıldığında Akdeniz, adeta dünyanın kalbidir ve iki büyük okyanusu arasında yer alması nedeniyle tarih boyunca pek çok mücadelenin sergilendiği bir bölge olmuştur. Akdeniz'in Asya, Avrupa ve Afrika gibi üç ana kıta tarafından çevrelendiği düşünülecek olursa buradaki mücadelelerdeki aktörlerin sayısının da o bir o kadar, hatta belki daha da fazla olması beklenir. Bir taraftan bu denize kıyısı olan ülkeler bu mücadelenin baş aktörleri olurken diğer taraftan dünya siyasetinde boy gösteren bölge dışı aktörler de deyim yerindeyse çıkarları söz konusu olduğunda 'bayrak göstermekten' imtina etmemişlerdir.

Tarih boyunca Akdeniz'de hakimiyet politikası izleyen ülkeler arasında yer alan Fransa'nın bu girişimleri Napolyon Bonaparte'in 1799-1803 Mısır Seferi'nden Nicholas Sarkozy'nin 'Union for the Mediterranean-Akdeniz İçin Birlik' ve Emmanuel Macron'un son dönemdeki çıkışlarına dek sıralanmaktadır (2). Akdeniz boyunca 600 km kıyıya sahip olan Fransa'nın deniz hakimiyeti konusunda tarihte pek çok girişiminden son dönemde gündemde öne çıkan girişim ise Emmanuel Macron'un şahsında vücut buluyor. Ancak bu siyasetin mimarisinde François Mitterrand'ın 1981-1991 yılları arasında resmi, Nicholas

Sarkozy, François Hollande ve Emmanuel Macron'un gayri resmi olarak danıştığı Jacques Attali ismi öne çıkmaktadır. Bundan üç yıl önce '*Histories de Mer-Denizin Tarihi*' isimli eserinde denizlere hakimiyeti vurgulayan, hatta denizlerde bulunan kaynaklar ve üzerinden geçen transit hatlar nedeniyle güç mücadelesinin artık karalardan denizlere taşındığını savunan Attali, Fransa'da Deniz Bakanlığı kurulması, Akdeniz'e yönelik birlik oluşturma girişimleri ve deniz siyaseti mimarı olarak anılır (4).

Akdeniz'in Fransa için öneminde enerji, Çin'in 'Tek Kuşak, Tek Yol Girişimi' ile değişen deniz ticaret rotası ve Afrika öne çıkan başlıklardır. Fernand Braudel'in "*Akdeniz birleşik bir bölgedir*" ifadesinde tanımlandığı gibi Akdeniz, son dönemde bu faktörlerin etkisiyle Doğu Akdeniz ile son dönemde daha öne çıkmaktadır (5). Kara hakimiyet teorisini kaleme alan Halford Mackinder tarafından da Doğu Akdeniz kalpgâh yani merkezi bölgeye giden deniz ticaretinin odak noktası olarak tanımlayarak teorisinde önemli bir yere koyulmaktadır (6).

Fransa'nın Akdeniz stratejisinde attığı adımlar arasında 28 Şubat 2007'de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ile imzalanan savunma işbirliği anlaşmasının, 2010'lu yıllarda Doğu Akdeniz enerji rezervi meselesinin gündeme gelişi ile GKRY'nin 2014 itibariyle enerji güvenliği gibi

alanları içerecek şekilde genişletilmesi talebi sonrasındaki üç yıllık müzakere sonucu 4 Nisan 2017'de güncellenen anlaşmayı da hatırlamak gerekir (7).

Enerji bileşeni bağlamında Fransa için Akdeniz'in hem enerji transit hattı, hem de enerji rezervinin ortaya çıkışıyla beraber Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltmada giderek öneminin arttığını da belirtmek gerekir. Fransa'nın enerji ihtiyacında Akdeniz üzerinden enerji taşınmasına Akdeniz'in kaynaklarından enerji sağlanması da eklenince Fransa'nın girişimleri gerek Total gibi şirketlerin sürece dahil olması, gerekse GKRY ile üs konusunda görüşmelere dek çeşitlenmiştir (8).

Akdeniz'in geleceğinde önemini kat be kat arttıracak bir diğer faktör ise Çin'in 'Tek Kuşak, Tek Yol Girişimi'nin deniz hatıdır. Afrika kıtasını dolaşmadan Akdeniz üzerinden Avrupa pazarına ulaşan güzergah, 'deniz ticaretinde mihenk taşı' olarak bile değerlendirilmektedir. Burada hem bu ticaretin kontrolü için Akdeniz hakimiyeti, hem de güç mücadelesinde Çin'in güçlenmesinde önemli rol oynaması beklenen 'Tek Kuşak, Tek Yol Girişimi' üzerinde Akdeniz'in kontrolü ile Çin'in gücünün sınırlandırılması öne çıkan başlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bütün bunlar değerlendirildiğinde Fransa'nın daha önce sekiz kez denediği Akdeniz hakimiyeti girişimini daha da güçlenmiş nedenlerle dokuzuncu kez hayata geçirme girişimine sahne olan Akdeniz, üzerinde bulunan Kıbrıs'ın çözümsüzlüğünün sürmesi, Çin'in deniz ticaretinde yeni sayfa açması beklenen projesi, enerji transitinde teknik ve finansal zorluklarına rağmen Doğu Akdeniz (*EastMed*) Boru Hattı Projesi ile enerji konusunun yeni bir boyut kazanması ve kendisini çevreleyen üç kıtanın kıyı şeridinde süregelen çatışmalar daha nice önemli gelişmelere, işbirliklerine ve güç mücadelelerine gebe dir.

1. Jeopolitik kavramının gelişimi konusunda daha fazla bilgi için <http://www.cografya.gen.tr/siyasi/jeopolitik/tarih-gelisim.htm>
2. Esere ulaşmak için <http://ekladata.com/vouloir.eklablog.com/verso/DOCUS/Mahan-The-Influence-Of-Sea-Power-Upon-History.pdf>
3. Tarihsel perspektif için Jean-François Daguzan (2009): France's Mediterranean Policy: Between Myths and Strategy, *Journal of Contemporary European Studies*, 17:3, 387-400, <http://dx.doi.org/10.1080/14782800903339347>

4. Jacques Attali hakkında daha fazla bilgi için <https://www.yazilimedya.com/koseyazisi/1222/dogu-akdenizdeki-fransa-bir-siyaset-muhendisinin-fisiltlari>
5. Akdeniz'in önemi üzerine görüşler için http://tdts.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2017/12/69_PDFsam_Turk-Denizcilik-Tarihi-Sempozyumu-Bildiriler-Kitabi_2011.pdf
6. Doğu Akdeniz'in önemi ile ilgili daha fazla bilgi için <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/770057>
7. Anlaşma ile ilgili daha fazla bilgi için <https://www.google.com.tr/amp/s/amp.dw.com/tr/fransa-do%25C4%259Fu-akdenize-yerle%25C5%259Fiyor/a-47490681>
8. Doğu Akdeniz'deki enerji kapasitesi ile ilgili ilk yayınlardan biri olarak konuyla ilgili daha fazla bilgi için <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abmyoder/issue/46643/584815>

* Bu yazının kısa hali 19 Eylül 2020 tarihinde Yeni Şafak Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
EPPAM
 ENERJİ POLİTİKALARI VE PİYASALARI
 UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İstanbul Aydın Üniversitesi Enerji Politikaları ve Piyasaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

İstanbul Aydın Üniversitesi

İnönü Caddesi, No: 38, A1302

34295 Sefaköy-Küçükçekmece, İstanbul

Tel: +90 444 1 428 (24504)

Direct Tel: +90 212 411 61 70

Web: www.eppamtr.weebly.com/ www.eppam.weebly.com

“Yarın için Enerji Tasarrufu, ŞİMDİ!”